

English → Filipino ▼

Manood nang Live

Mag-
subscribe

Mag-sign In

Tahanan Balita Palakasan Negosyo Inobasyon Kultura Sining Paglalakbay Daigdig Tunog

'Lumaki ako sa takot': Sinasabi ng mga Hudyong Australyano na ang tumataas na antisemitismo ay naging dahilan upang mahulaan ang pag-atake

15 Disyembre 2025

Ibahagi ↻ I-save 📌

Tiffanie Turnbull at Tessa Wong , Bondi Beach

Panoorin: BBC sa pinangyarihan ng pamamaril sa Bondi Beach

Halos hindi makilala ang Bondi Beach. Tirik na ang araw ngunit walang alon. Tahimik ang karaniwang maalinsangan na pangunahing kalye.

May mga helicopter na sumusubaybay sa himpapawid. Sinusuri ng mga forensic investigator - matingkad na asul na mga pigura sa di kalayuan - ang pinangyarihan ng krimen noong Linggo ng hapon nang magpapatok ang dalawang armadong lalaki sa isang kaganapan na naggunita sa pagdiriwang ng mga Hudyong na Hannukah, na ikinamatay ng hindi bababa sa 15 katao at ikinasugat ng mahigit 40 iba pa.

Mga upuang pang-beach, mga gusot na tuwalya, mga tumpok ng damit, isang pares ng sandalyas ng mga bata ang nakatambak nang maayos sa gilid ng buhanginan -- lahat ng mga bagay na naiwan ng mga tao habang tumatakas sila sa tinatawag ng pulisya na pinakamatinding pag-atake ng terorismo sa Australia.

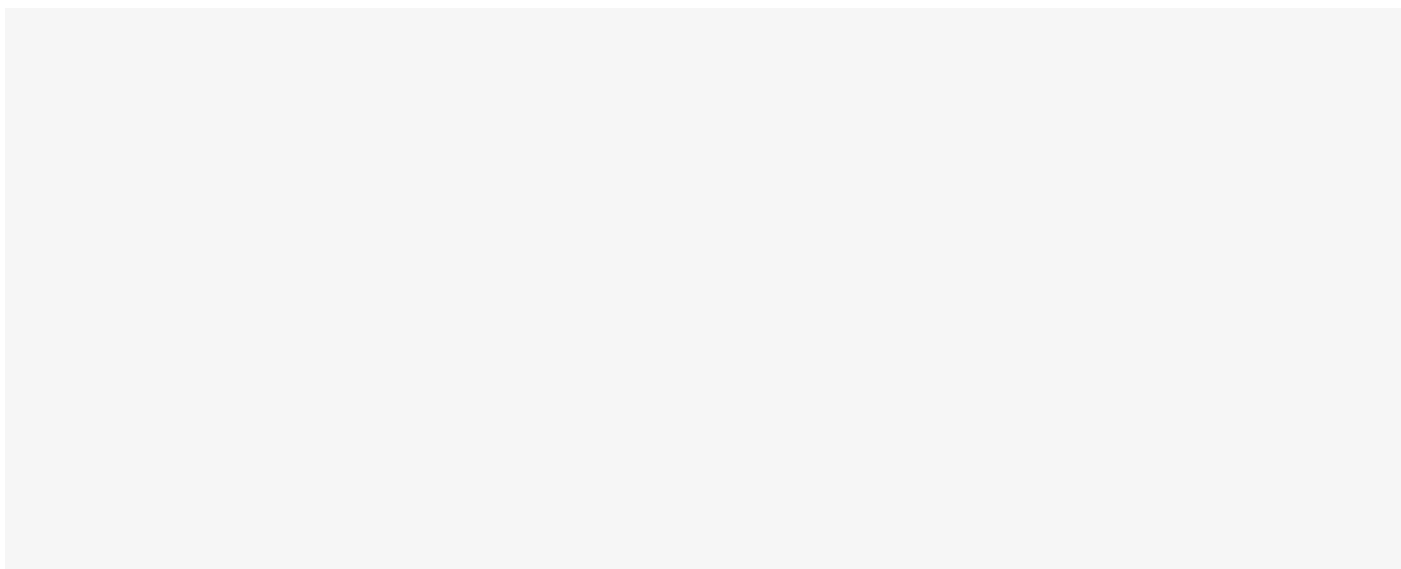
Malapit, isang pader ng mga bulaklak na parangal ang nagsimulang tumubo sa ibabaw ng daanan. Naglilibot ang mga gulat na lokal. Tinatakpan ng mga kamay ang nanginginig na mga labi. Ginagawa ng mga salaming pang-araw ang lahat para itago ang namamagang mga mata.

"Lumaki akong puno ng takot sa buong buhay ko," sabi ng 22-taong-gulang na si Jess sa BBC. Bilang isang Hudyo, parang hindi maiiwasan ito, dagdag niya.

Iyan ang nangingibabaw na sentimyento ngayon – nakakagulat ito para sa isang "ligtas" na bansa ngunit nahuhulaan na para sa isa na nakikipaglaban sa tumataas na antisemitism.

"Tapos na ang ating pagiging inosente, alam mo ba?" sabi ni Yvonne Haber na nasa Bondi noong Lunes upang magdalamhati sa kakila-kilabot na nangyari noong nakaraang araw.

"Sa tingin ko ay magbabago tayo magpakailanman, katulad ng Port Arthur," dagdag niya, tinutukoy ang masaker noong 1996 – ang pinakamalala sa Australia – na nag-udyok sa malawakan at pangungunahang reporma sa baril.

Isang 10-taong-gulang, dalawang rabbi at isang nakaligtas sa Holocaust - Sino ang mga biktima ng pamamaril sa Bondi?

'Ito ay isang kaguluhan': Ang komunidad ng mga Hudyo ay nabigla matapos ang nakamamatay na pag-atake sa Bondi Beach

Mga tanong at panghihinayang

Maraming Hudyong Australyano ang nagsasabing natatakot sila sa isang pag-atakeng tulad nito

Mahigit 24 oras na ang nakalipas, patuloy pa rin ang paghahanap ng komunidad ng mga Hudyo sa mga nawawala at pagbibilang ng mga patay.

Kabilang sa kanila ang isang kilalang lokal na Rabbi, si Eli Schlanger, na isang buwan pa lamang ang nakalilipas ay isinilang na ang kanyang ikalimang anak.

"Nawawasak ang pamilya. Nagwawasak na sila," sinabi ng kanyang bayaw na si Rabbi Mendel Kastel sa mga reporter matapos ang isang gabing walang tulog. "Ang asawa ng rabbi, ang kanyang matalik na kaibigan, [sila] ay parehong nawalan ng kani-kanilang mga asawa."

Ang pinakabatang biktima ay isang 10-taong-gulang na nagngangalang Matilda, na ang tanging krimen ay ang pagiging Hudyo, sabi ni Alex Ryvchin, ang co-CEO ng Executive Council of Australian Jewry, ang pangunahing lupon para sa komunidad ng mga Hudyo dito.

"Isang lalaking kilalang-kilala ko, na nasa edad 90, ang nakaligtas sa Holocaust sa Unyong Sobyet, para lamang patayin nang nakatayo sa tabi ng kanyang asawa sa isang kaganapan sa Hannukah sa Bondi Beach."

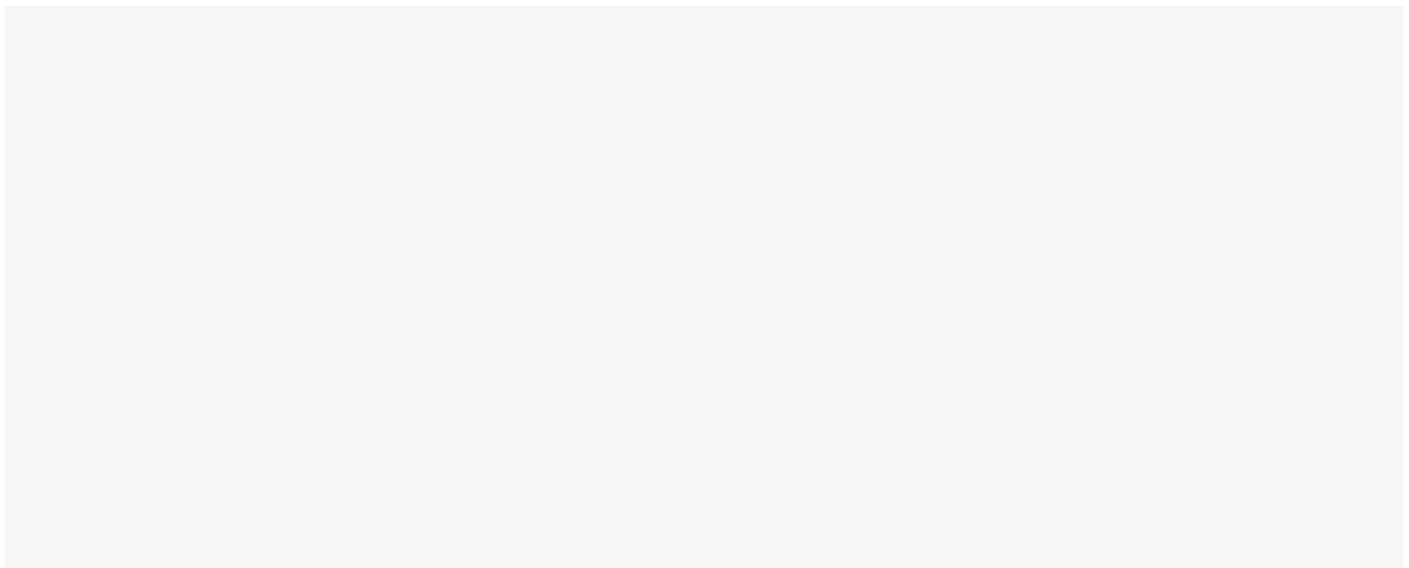
Ayon kay G. Ryvchin, kahit papaano ay manhid at nababalisa siya. "Ito ang aming pinakamalaking kinatatakutan, ngunit isa rin itong bagay na wala sa saklaw ng mga posibilidad."

Ang kanyang organisasyon ay nagbabala tungkol sa pagtaas ng mga naitalang insidente ng antisemitism simula noong pag-atake ng Hamas sa Israel noong Oktubre 7, 2023 at ang kasunod na digmaan sa Gaza. Ngunit, sabi ni G. Ryvchin, hindi pinansin ng mga awtoridad ang alarma.

"Kilala ko ang mga taong ito. Gumigising sila tuwing umaga para subukang panatilihing ligtas ang mga Australyano. Iyon lang ang gusto nilang gawin. Pero nabigo sila, at mas malalaman nila ito kaysa kaninuman ngayon."

Nagtagal ang ebidensya ng kaguluhan noong gabi sa Bondi Beach noong Lunes

Mula nang pumutok ang balita tungkol sa pag-atakeng ito, ang mga pinuno kabilang sina Punong Ministro Anthony Albanese, Punong Ministro ng New South Wales na si Chris Minns at ang Komisyoner ng Pulisya ng estado na si Mal Lanyon ay nasagot na ang mga tanong tungkol dito – bakit hindi ito napigilan?

Kamakailan lamang ay nagkaroon ng sunod-sunod na mga pagkakasalang may kaugnayan sa antisemitism sa Australia. Isang sinagoga ang sinunog sa Melbourne noong nakaraang taon, isang opisina ng isang Hudyong MP ang sinira, at isang kotse ang sinunog sa Sydney. Isang childcare center sa Sydney ang sinunog din at nilagyan ng anti-Hudyong graffiti noong Enero.

Dalawang nars na Australyano ang sinuspinde at kinasuhan ngayong taon matapos lumabas ang isang video na nagpapakita sa kanila na nagbabanta na papatayin ang mga pasyenteng Israeli at nagyayabang tungkol sa pagtanggap gamutin sila. Nagkaroon din ng protesta laban sa mga Hudyo sa labas ng parlamento ng New South Wales (NSW) noong Nobyembre, na inorganisa ng isang grupong neo-Nazi.

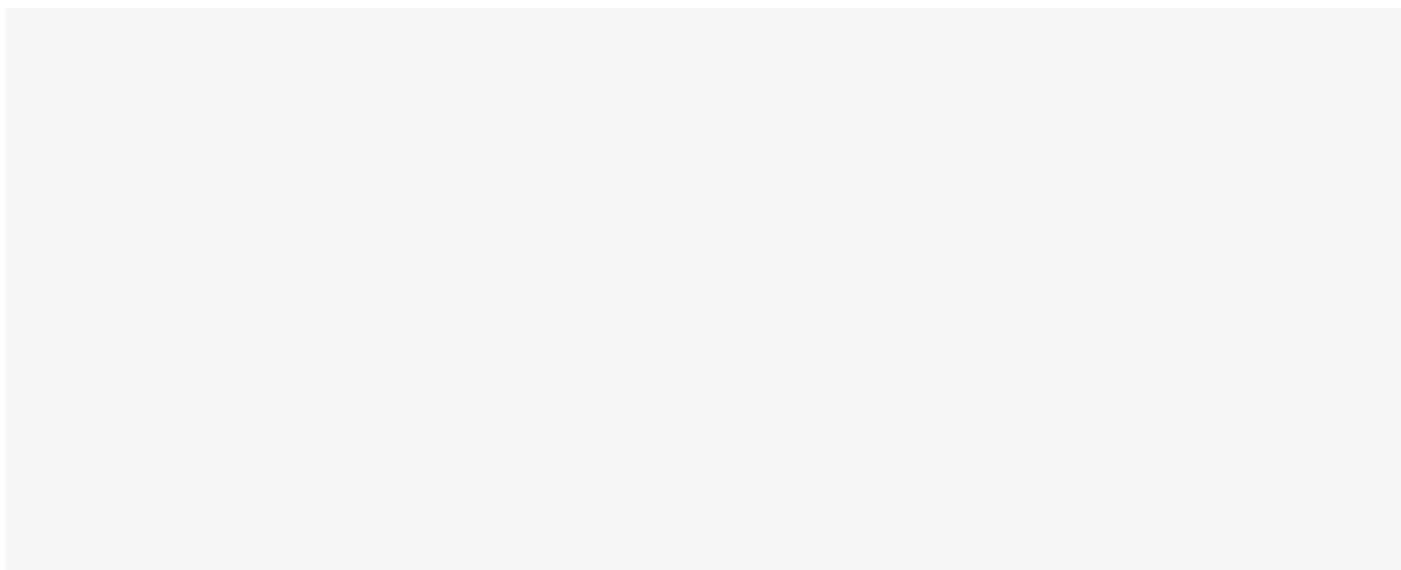
Habang tahimik na nagtipon ang mga tao sa isang madamong dalisdis noong Lunes sa harap ng iconic na Bondi Pavillion, habang pinagninilayan ang takot noong nakaraang gabi, bumisita si Punong Ministro Albanese upang magbigay-pugay.

"Ang nakita natin kahapon ay isang gawa ng purong kasamaan - isang gawa ng terorismo at isang gawa ng antisemitismo," aniya noong Lunes, bago binanggit nang detalyado ang isang listahan ng mga bagay na sinabi niyang ginawa ng kanyang gobyerno upang sugpuin ito.

Kabilang dito ang pagtatatag ng isang pederal na taskforce ng pulisya upang imbestigahan ang mga insidenteng antisemitiko, at isang susog sa mga batas sa krimen ng poot. Ang mga simbolo ng poot, kabilang ang pagsasagawa ng isang Nazi salute, at mga pagkakasalang terorismo ay may parusang mandatoryong pagkakakulong. Nagtatag ang NSW ng sarili nitong task force sa antas ng estado dahil marami sa mga kamakailang insidente ay naganap sa Sydney.

Nag-aalala si Katherine Pierce tungkol sa kinabukasan ng bansa

Ngunit ang mga salita ni Albanese ay hindi sapat upang aliwin si Nadine Saachs.

Habang nakatayong magkatabi kasama ang kanyang kapatid na babae, kapwa nakasuot ng mga bandila ng Israel, sinabi niyang ang gobyerno ang nagtakda ng tono noong Oktubre 2023, isang araw pagkatapos ng kakila-kilabot na pag-atake ng Hamas sa Israel. Itinuturo niya ang opisyal na tugon sa isang protesta sa labas ng Opera House, kung saan ang ilang miyembro ng karamihan ay nagsimulang umawit ng mga nakakasakit na awit.

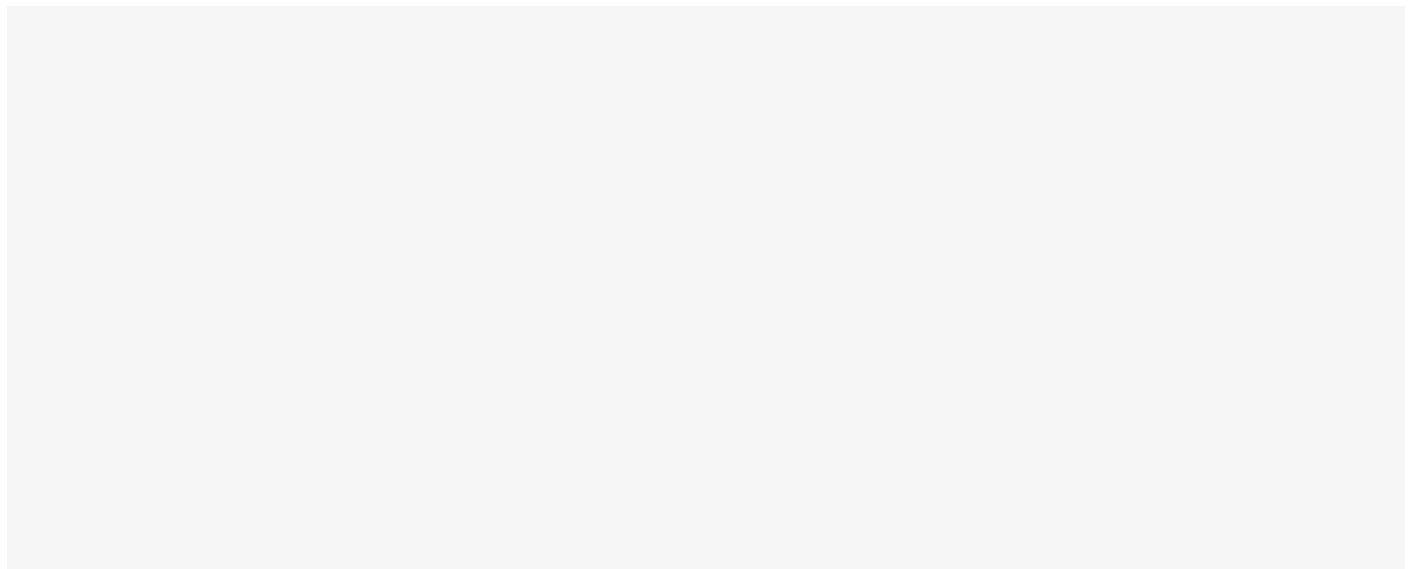
"Kung agad sana silang nagsikap, hindi sana ito nangyari. Para sa akin, isang kahihiyan ang gobyerno ng Albania."

"May dugo sila sa kanilang mga kamay," dagdag ng kanyang kapatid na si Karen Sher.

Sa dalampasigan, isang dalaga ang nakaluhod, nakapikit, nakataas ang mga palad, at nagdarasal.

Ayon kay Katherine Pierce, 26, nagmaneho siya galing Tahmoor, mga isang oras at kalahati ang layo, para gunitain ang mga namatay.

"Nakakaramdam lang ako ng pagmamalasakit para sa ating bansa... Sa tingin ko, kailangang gumising ang Australia para maging tapat," aniya.

"Kasama mo ang Australia"

'Ang kaya lang naming gawin': Pumila ang mga residente ng Sydney nang ilang oras para mag-donate ng dugo matapos ang pag-atake sa Bondi

Habang nangangamba ang komunidad ng Bondi at mga Hudyong Australyano noong Lunes, desperadong sinusubukan pa rin ng mga manggagawa sa ospital na pagalingin ang marami sa mga nasugatan.

Kabilang dito ang Syrian na si Ahmed al Ahmed, na matapang na nakunan ng kamera habang dinidis-armahan ang isa sa mga umaatake. Ilang beses siyang binaril, ayon sa kanyang mga magulang sa Australian Broadcasting Corporation.

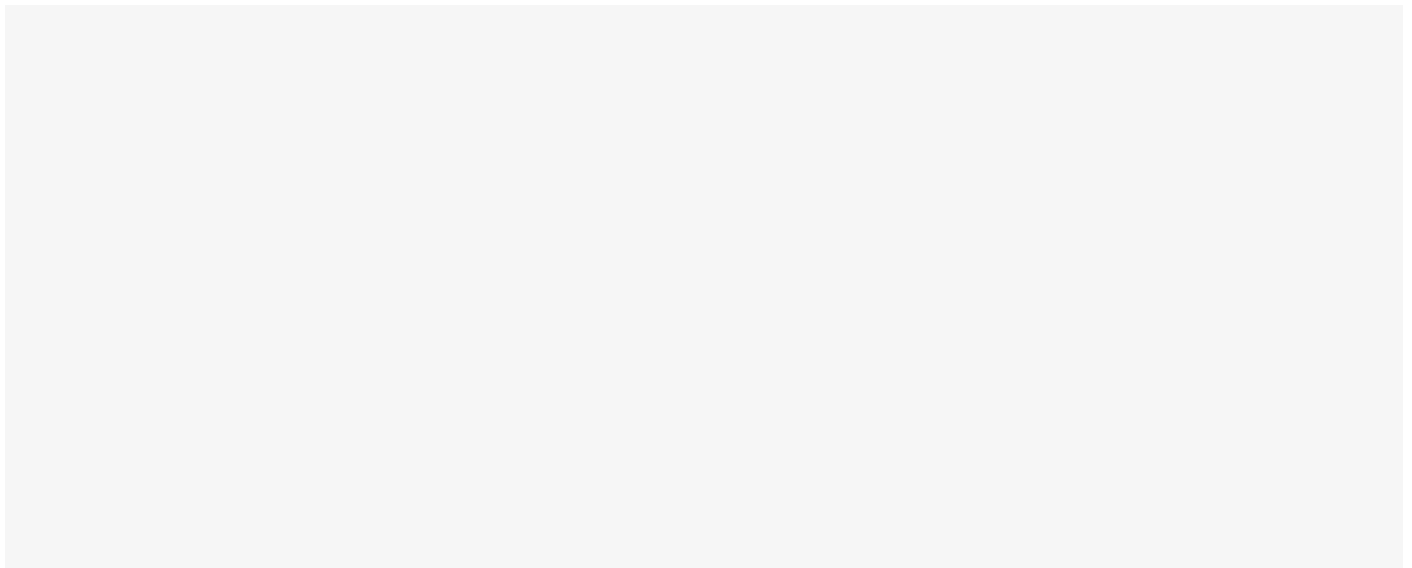
Sinusuri ng mga pulis ang bahay kung saan nakatira ang mga sumalakay – na ngayon ay nabunyag na mag-ama, ang 50-taong-gulang na si Sajid Akram at ang 24-taong-gulang na si Naveed. Hinalughog din nila ang isang inuupahang ari-arian kung saan pinaniniwalaang plinano nila ang pagsalakay.

Sinubukan ng ibang mga pinuno ng komunidad na sugpuin ang mga pagkakawatak-watak. Hindi pa malinaw kung ano ang maaaring koneksyon ng mga sumalakay, ngunit inamin ng pulisya na nag-aalala sila sa mga paghihiganti.

Malinaw na nilinaw ng mga awtoridad na nagkaroon din ng matinding pagtaas sa Islamophobia simula noong Oktubre 7.

Nagpulong ang mga pinuno mula sa bawat estado at teritoryo upang pag-isipan ang mas mahigpit na mga hakbang sa pagkontrol ng baril, isang hakbang na kanilang ginamit noong huling beses na nakaranas ang Australia ng kahit kaunting katulad nito.

"Kailangan ba natin ng isang pagsugpo sa paggamit ng baril tulad ng isinagawa ni John Howard pagkatapos ng Port Arthur? Siya ang nanguna riyan. Gusto mo ba?" tanong ni Albanese ng isang mamamahayag noong Lunes.

Mga Larawan ng Getty

Nagtipon ang mga nagluluksa sa Bondi Pavillion

Nagkaroon din ng pagbuhos ng suporta.

Nang ibunyag ng ahensyang nangangasiwa sa mga blood bank ng Australia na ang mga stock ay bumaba nang husto, libu-libong tao ang sumunod sa kanilang panawagan.

Dahil sa matinding demand, bumagsak ang booking website, kaya ang mga taong tulad ni Jim ay sumulpot na lang at sumali sa pila na tinatayang inaabot ng anim na oras sa ilang lokasyon.

Halos hindi raw siya nakatulog nang maayos, at pagkagising niya ay determinado siyang tumulong.

"Hindi ako lubos na sumasang-ayon sa nangyayari sa ibang bansa, ngunit hindi ibig sabihin noon ay binabaril ninyo ang mga inosenteng tao rito... Hindi nila ito maaaring bigyang-katwiran sa pamamagitan ng pagsasabing may mga patay na bata roon, kaya isang... batang babae ang dapat mamatay dito sa dalampasigan," aniya.

Habang itinuturo ang pila na nakaunat sa ilalim ng araw sa likuran niya, sinabi ng 21-taong-gulang na si Alex Gilders na umaasa siyang ang reaksiyon ng lungsod ay magiging isang ginhawa sa komunidad ng mga Hudyo.

"Kasama mo ang Australia."

Karagdagang pag-uulat ni Katy Watson.

Panoorin: Nag-uulat si Katy Watson ng BBC mula sa bahay ng mga armadong lalaki sa Bondi

Australya